

Libert primus de consolatione theologie

Uecūq; scripta
sūt ait magn' ille disci-
pul' theologie Paul'
ad nram doctrinā scri-
pta sūt vt p patētā et
consolationē scripturaz
spem habeam' Cōueniūt aliqñ sup b
xpo volucer cursor leuis explicās vias
suas. Et möch' in religiōe degēs Qui
vt vidit q volucer sibi notissimus ad se
vēit de lōginq; multa qdē sup multis. s;
multa pl' plurima sup aduēa qdā germa

no suo p̄rere disposuit. Cui' iquisitio/
nēz alteri' respōsiōnē: sequēs dialogus
explicabit h p q̄tridū s̄b tēgono cōsi-
derationū. Que licz ad iuicē p̄municēt.
erit tñ appropriati' p̄ia de consolatione the-
ologie. p̄ sp̄z i p̄tēplatiōe diuini iudiciū.
Scda p̄ scripturā in reuelatiōe regimīs
mūdi. Tertia p̄ patiaz i zeli moderatiōe.
Quarta p̄ doctrinā in p̄scie serenatione
De' at patiet' consolationis: p̄solet nos in
oī tribulatiōe nra. et det sermonē rectū
in ore duoz Quoz volucer sic incipit.

Primū metz primi li. i q̄ defletur miseria civilis dissēsiōis

Sepe pegrinas volucer trāsmis' in oras
Regrediēs. patrie menia iam video
Dulcis aue natalis hum'. tu frācia felix
Incluta parisiis nobile palladium
Heu qd id est? seno bellonam cerno tu/
Civilis furere sanguine cuncta replet **C**onultu
Spiritus in medium missus vertiginis errat
Obtruncant gladijs mutuo se proprijs
Carcerib' trudit. alios aut flumine mergunt
Membraq; torturis plurima dilaniant
Pars queuis dici pietas vult publica curans
Cōmoda que patrie viscera rumpit/ouans
Iusticie vultus/atrox mentitur erinis
Rex iuuo te clamans regia sceptrā rapit
Eruperant scyllam cathilinz crimine vincunt
Uim pro virtute bellicus horror habet
Non pater a natis tutus. fratremq; perire
Vult frater. soceri mors venit a genero
Clerum miliciam ciues sine lege reclusos
Carcere: plebs rabida sicut oues iugulat
Nullus adest nostre respectus religionis
Iura sepulture denegat impietas
Quisquis opes vel diuitias famatur habere
Obijcitur titulus proditiōis ei
Eligit hic partem neutrā defendere partis
Dox vtriusq; patet innocuus iugulo
Nec satis est alijs vni se tradere parti
Ni se flagicij conscelerent paribus
Quid q te patriam pulcrā violare vocatur
Extera gens? hostis te lacerando rapit
Nulla fides pietasq; manet confunditur omne.
Fas q; nephas regnat horrida thesiphone
Extremos nonne fuerat iocundius indos
Aut glaciale solum me penetrasse prius?
Aduenastu felix alia te parte receptans

Nō p̄ intellectu hui' dialogi q
volucer ē intellect' discursiuus
et ratiōnatiu'. Monachus ē in-
tellectus meditatiu' et inquisiti-
uus. Peregrinus est homo cont-
emplatiuus simul et actiuus.

Sciendū pro intellectu hui' libri
q dominus Johannes Berson
habuit fratrem monachū ordinis
Celestini At cū ipse frāciaz p̄p̄
minas ducis burgūdie relinq̄ret.
fecit hūc dialogū. sic q volucer
siue nūcius respōdeat monacho
fratri suo p se ipso pegrino Inci-
piens vbi Boeci' i de cōsolatiōe
phie dimisit scz de cōsideratione
dei iudicis circa act' hūanos ad
quā phia pducit Sed qualē re-
tributionē bonoz: et maloz dāna-
tionē index faciet: theologia hic
lucide ostendit.

Libri de consolatione theologie Prosa

Nam patet oculis non mala tanta tuis
Alex monachus h' degit sua claustra subibo
Ac de fratre suo fecero verba sibi

Prima prosa primi libri.

Colloquuntur monachus id est solitarius. et volucer id est nuncius intermedius super statu peregrini seu viatoris et de eius consolatione per theologiam.

Monachus

Et ne volucer quem video?
Et certe is est. Dic precor o volucer vni venis? que noua fers? quis ad me te modo fors attulit? Volucer Scito monache. quoniam in Constantensi concilio generali cum germano tuo conuersatus usque finalem summi pontificis egressum. tandem diuerticula querens exiit cum eodem. qui iuxta cognomen suum peregrin' effici maluit in terra aliena quam ad suos huc regredi. Monachus Satis est o volucer. si certum me facere poteris. quid agit dilectus anime mee quid amor cordis mei. Nonne dolet velut exulem se fieri. in ignota et longinqua regione. ubi linguam quam non nouerat audit? Nonne subtristis est se poni sub modio vel in obscuris sicut mortuos seculi. qui luce super candidalabrum fuerat institutus? Volucer Nihil proorsus monache. temporum tempestate peruersa propter diuturna animi perpetuam qua sibi prouiderat. omnia que occurrissent equanimiter toleranda Gaudet potius in domino. magnificans eum. et exultat spiritus eius in deo salutari suo. deputans se adiutum meritis et precibus aliorum. Itaque de se securus. et in se domino miserate tranquillus: desinet miseriam patrie prope indignissimam sorte: Cuius tamen calamitatis media pars non est sibi nunciata. quam oculis propriis horrens intueor Qui etiam super perculcatione veritatis et iusticie ploras ingemiscit. Miserabile denique ciuitatis celeberrime desolationem tamquam hieremias ruinas hierusalem lamentat. Monachus Quia ratione fieri potest o volucer. quod exul a patria. a parentibus. a propinquis. a notis et amicis non angustetur in corde non in animo conturbetur? Volucer Monache nihil difficile est volenti Deministi puto ut aduena

noster spiritus in medijs etiam turbis et urbibus solitudinem sibi quasi dilexit. Solitudinem loquor quam est a curis forinsecis et hominum calumnijs vacatio. probans illud sapientis. qui minorat actu percipit sapientiam. Monachus Scio volucer et expertus testor. Volucer Ecce autem nunc eloquar fugiens et mansit in solitudine expectans eum qui saluum se fecit a pusillanimitate spiritus et tempestate. quoniam vidit iniquitatem et perditionem in ciuitate. Euolauit sicut passer crepta de laqueo venantium. Undique nimirum sibi parabant insidias ridicule. Enatauit ut potuit a naufragio reipublice. postulas si forte postmodum sit spes Nihil tandem se videns aduersus currentem furoris impetum nitendo proficere. desiliit aliorum a curru publici regiminis cedens raptui perualentis neque cie et malicie quam ad presens non vicit sapientia Monachus Vincet tandem aliquando crede mihi volucer. Magna quippe et fortis est virtus et super omnia vincit ac perualz. Volucer Veritas o monache quam vincit nescio. habet vnum proprijs oculis inspicio in voce ysaie quod peruersum est retrosum iudicium et iusticia longe stetit. quod corruit in platea virtus et equitas non potuit ingredi. quoniam facta est virtus in oblivione et qui recessit a malo prede patuit. Quo potest videre est flitatem non qualemcumque hereticam puritatem in via mandatorum dei quam perambulat vicos et plateas erecta cervice insultans catholice virtuti cum defensoribus suis. preterit eos pedibus sordidissimis. Ne de ipsis tamquam domina victoriosa triumphare glorietur Monachus Proh dei atque hominum fidem dic oro volucer vni talis euersio. Nonne sancta generalis synodus quam pro virtutis tuitio principaliter instituta fuerat se cultricem huiusmodi virtutis exhibuit atque protectorem Alex hac inter quarela ommissam volo quomodo cupit animus ex te agnosce quibus exercitijs se refouet fratrem quem torpere neque putat ueris inertis ocio. quibus insuper armis spiritualibus aduersus inimicos fortune seuentis impetum cogredi solitum est ne tristitia seculi que mortem operat ipsum vel desiciat: vel absorbeat Volucer De vera et solida peregrini consolatione tecum sermonem habiturus significo in primis quod eam accipit doctrine theologia quam comitem se dedit peregrinationi

sue. Ab infantia enī sacras litteras no-
uit neq; furor hostilis neq; terroꝝ puer
tere potuit quī psequaretur iter suū de q̄
sapiēs. Attingit ergo ait a fine vsq; ad
finē fortit̄ et disponit oīa suauit̄. Hanc
amaui. et exq̄siui eā a iuuetute meaꝝ q̄si
ui sponsam mihi eā assumē et amator fa-
ctus suꝝ forme illius. Sequit̄ cōsolatio
intrans ī domū meā p̄q̄scā cū illa. Nō
enī habz amaritudinē puerfatio illius.
Nec tediū cōuictus illiꝝ s; leticiāꝝ gau-
diū. In cuiꝝ p̄coniū ita libz metro p̄gē.

Secūdum metrum primi

In quo ponit̄ laus theologie in hoc q̄
est efficax consolari.

Helix theologus pulcra sophia
Qui vult a puero se dare sp̄saz
Que castū tenero strigit amore
Eius se vocitans iure sororem
Casus se sociam prebet in omnes
Ac vite releuat tedia meste
Solatur resonans cātica sion
Securo q̄ regit limite gressus
Spes et vera fides concomitantur
Et diuinus amor quadrag; virtus
Pudens sobriag; fortis et equa
Donorumq; cohors iuncta beatis
Ad te si tribulans fors ruit vlla
Duris increpitans torua flagellis
Perstes impauido suscipe vultu
Nam sic viuatur est pax in amaro
Nam si flāmigeris intonat ether
Fractus fulminibus. totus et orbis
In se dissiliat. si caro cedit
Dens esto stabilis sede retenta
Nec tu quesieris herculis arma
Nec gaudens validis viribus artus
Plus horrenda satis q̄ superarit
Hac iutrice potes perdere monstra
Infandas herebi carmine pestes
Vicit quādo lyram temperat orpheus
Dollescunt lapides flumina sidunt
Sed se non superat victus amore;
At vero cithara dum modulatur
Pastor postea rex carminis odas
Quas aptat frenesis ocyus exit
Nequam spiritus a rege saule
Ergo nemo satis theologie
Laudes extulerit tanta patrantis

Qua cure fugiunt. mens hilarescit
Que virtute sua monstra trucidat
Cuius vi rapitur aduena degens
Terris ad nitidum scandere celum
Excelsa residens cernit ab arce
Fortunam merito rectus vtranz

Secūda prosa primi

vbi ponit̄ p̄mo q̄ theologia suā p̄solati-
onē inchoat vbiꝝ vñ desinit p̄hica con-
solatio.

Monachus

Ure q̄dem laudaueris theologiā volu-
cer. S; ī p̄solatōe recipiēda s; fortuitos
casus p̄tra vanā mūdi felicitatē. Tur nō
suffecerit celebris ille dialogꝝ p̄hie cum
Boecio. q̄ p̄r̄ elegātī stilo breuiz splē-
dido cōpositꝝ est. sentētias grauissimas
atq; verissimas ī se tenēs? **V**olucē
Noli mirari mōche. si theologia p̄hie
p̄ficiat q̄m sicut naturā grā. sicut ancillā
dñā. ꝛ discipulā m̄grā. sic t̄ps eternitas.
sic rōcinationē intelligētia. sic visibilia:
ea que nō vident̄. Sic theologia p̄hiaz
exupat quā nō abijcit s; ī obsequiz sumit
Est at̄ lex d̄nitatis ꝛ ordo. vt sup̄ma in-
ferioꝝ iūgant̄ ad sup̄ioꝝ īfimaꝝ more cō-
catenatōnis veluti plato loq̄bat̄ q̄ ī cor-
palibꝝ argētea: ī sp̄ualibꝝ aurea vōbat̄.
Et plane hāc in scala iacob graduū figu-
ratōe accipimꝝ. Propt̄ea s; cōp̄edio p̄-
cedētes īducemꝝ theologiā īchoantē h̄i
bū ab illo sup̄mo q̄ p̄hia p̄solatōnē suā
apud boeciū t̄minauit. Ita ei recto bre-
uiatōꝝ ordie p̄cedet theologia sursum
machinā sue deductionis erigēs si p̄hie
sibi sūdāmētā s;strauēit. Quale h̄o sit il-
lud q̄d postremū p̄hia posuēit puto me-
misti. Dagna ei vob̄ ē inq̄t si dissimula-
re nō vultis nēitas īdidā p̄bitatis cū
q̄n̄ oculos agitis iudicis cūcta cernētis.
Mōchꝝ. **D**emī volucēꝝ q̄li p̄ncipio
exordiēs q̄li p̄t̄a medio p̄grediēs huc
vsq; p̄cesserit retineo. nimirꝝ q̄ studio li-
bri illiꝝ ab adolescētia vebemēt̄ incubu-
erit. **V**olucē **C**ōgratulor eruditioni
tue. Siquē ab hac sentētia q̄ p̄hia. desit̄
nit. theologia suā cū p̄grino p̄solatōnē
iniciat q̄lis sentētia formalit̄ in augusti-
ni soliloq̄o posita ē. Et certe paulus dū

Libri primi de consolatione theologie

ad hebreos scriberet collaudaturus virtutem fidei/ proposuit symbolū natūe qd hoibus p oī tpe necessariū fuit. **C**redē ei oportet accedētē ad deū qd ē. z inq̄rētibus se remunerator sit. **A**t nō deus ip̄e q̄lis iudex existēt. q̄lē insup remuneratiōnē daret q̄rētib⁹ se: nō potuit p̄bia nec q̄ discipuli sui ductu rōnis iuenire. deū ciebat ei volētib⁹ ad altiora p̄scēdē scālā creaturaz. p̄ quā sempiterna dei n̄r at q̄ dinitas licz possit attingi nō tū vsq̄ q̄q̄. vt coḡscerēt q̄les quātas ve penas re p̄bis deū p̄tēnētib⁹/ q̄lia porro p̄mia se inq̄rētib⁹ iust⁹ iudex t̄buēt. **Q**d facē si vel p̄bi vel poete tētauerūt euauerūt i cogitatōnib⁹ suis z vix aliud q̄ errores fabulosos sibiq̄ dissidētes fingē potuerūt. **R**ectā deniq̄ mādator dei viā nescierūt q̄ p̄gīt ad vitā q̄ est stat⁹ oīm bonorū aggregatiōe p̄fect⁹. q̄lē hic asseq̄ nemiez posse p̄bia d̄mōstrat exp̄imētali rōe. **S**z vel n̄tutes vl̄ act⁹ formales q̄ b⁹ attingat iste stat⁹ obiectiōe q̄dē. i deo ituitie p̄gnito: p̄bia t̄dē nō valuit. **M**iserat⁹ at desup hūanos errores deus: eas veritates necessarias et salubres ad q̄s euehē nō poterat p̄bia nec tētare debuit erat/theologia supnaturalit̄ infusa sic z hūan⁹ supnatural̄ ē finis reuelauit z ad didit. **I**nt̄ q̄s nō irrōnabilit̄ theologia sup istā q̄ de⁹ inq̄rētib⁹ se remunerator sit. q̄ videlz iust⁹ iudex ē cūctā cernēs. collocat z adijcit modū iudicij a ch̄zo t̄diti. **I**būt hi nō dubiū q̄n mali i suppli cū etnū. **I**usti at i vitā etnā. neq̄ enī ē alia veritas efficac⁹ generatiua timoris d̄ni q̄ ista claudēs i se horrēdissimū illud dānatōnis tonitruū. **I**te maledicti in ignē etnū. **N**ūqd nō horrēdū valde p̄ijci a facie dei sūmi bōi? **S**z ad horro ris cumulū inexcogitabilē: addit maledictio tradēs i ignē: nō q̄lēcūq̄ sz etnū. **E**t b̄ cū diabolo z angel⁹ ei⁹. vbi ascēdiz sum⁹ tormētōz i stagno ignis ardētis z sulphuris vsq̄ i seclā seclōz. vbi n̄mis eorum non moriet. z ignis eoz non extinguetur. **E**t erunt vsq̄ ad satietatem visionis oīm carni. **A**d hunc auditū (si fides admixta ē) timorē d̄ni/ q̄s nō sibi suscepit. **E**st at timor d̄ni iucitū sapiē. z

ab ip̄o p̄cipim⁹ sp̄m salutis. **E**t p̄ eū declinat oīs a malo. allūantē corda z i oblectatiōe venit mīa. **Q**uōch⁹ **Q**ua rōe fieri p̄t o volucer q̄ p̄ timorē et talē timorē veniat queuis oblectatio? **T**imorē ei penā hz quem p̄fecta charitas foras mittit. **Q**ual⁹ apli⁹ cē p̄solatō p̄t. habēt i p̄ oculis assidue stagnū ignis ardētis et sulphuris. i q̄d ne corruat formidatē habz momēto quolibz? **N**ec vnq̄ duz viuit ab h̄ pauore secur⁹ ē. **N**escit ei hō finē suū neq̄ si amore vel odio dign⁹ sit. **V**olucer **R**ecte cēseres mōche. si theologia fidel⁹ neq̄q̄ ad vltēiora p̄ timorē istū p̄uehēt si nō ad sp̄z q̄ nō cōfūdit effugē p̄pelleret. **S**i nō deniq̄ ad deū toti⁹ p̄solatiōis p̄ dilectionē amplectēdū sibiq̄ coherēdū velut i locū refugij mirabilē inducēt. **Q**uōch⁹ **V**ellē audire q̄ pacto fieri habz hec inductio vere mirabil⁹ de timore i sp̄z z amore. neq̄ ei eadē sede cordis sil h̄itare posse vidēt timor et spes. sz legā p̄p̄he iussio nē regib⁹ terre vt seruiāt d̄no i timore z exultēt cū tremorē. **E**t p̄ sapiētē **Q**ui timetis d̄nm sperate i illuz. z itez p̄p̄ha **B**ñplacitū ē d̄no sup timētes eū z i eis q̄ sperāt sup mīa ei⁹. et alibi sine nūero spes timori cōiūgit. **V**olucer **A**ttē dēd⁹ ē o mōche solert̄ ordo iudiciorū sup p̄mi iudicis dei: q̄lē p̄bia nō attingit. **I**n theologia velut humano more loquēs triplicē deo curiā triplicēq̄ thronū deputat. **R**esidet i p̄ma curia z throno i dulgēs grā. **R**esidet in altera curia et throno corrigēs mīa. **R**esidet in tertia curia et throno dānās iustitia. de qua p̄ aplm **H**orrēdū est incidē in manus dei viuētis. **T**radiderat homies oēs i hāc mortis dānatōnē p̄uaricator adam. nec erat q̄ de manu hac iudicātis dei posset eruere si nō sup nature vires z merita cōstituisset nob iust⁹ iudex de⁹ p̄ factm recōciliatiōis vnigeniti filij sui dei: curiā p̄mā et alterā. in q̄bus grām et misericordīā iudices collocavit. in thronū zās q̄n fact⁹ ē nob a deo sapia z iustitia sanctificatio z redēptio. **Q**ū p̄terea datū ē hoīb⁹/ dānatis i curia iusticie: eā q̄ grauamīs illatricē posse declinare; appel

Prosa quarta

lādo ad superiores curias gr̄e et mie. qm̄
supexaltat m̄ia iudiciū. fitq; vt vbi abū
davit delictū supabūdat ⁊ gr̄a: qd̄ p̄bia
nō p̄gnouit. **U**ōch. Incipio volucer
grauiorib; q̄ antea scrupulis vigeri vt
omittā q̄ōnes interi multiplices ex tu/
is h̄ntes dictis ortū. de fide p̄hoꝝ ⁊ ali/
oꝝ q̄ pacto saluati sint aliq; s̄b nature so/
la lege. Tradidit itaq; p̄bia vit p̄scru/
tabilē dīne p̄uidētie viuacitatē p̄sertim
dū ad eaz p̄ferē h̄ūani lib̄tas arbitriū cū
certa p̄cognitiōe futuroꝝ. **S**z ecce sup̄
addit theologia difficultatē i immēsum
min; inuestigabilē neq; p̄ph̄sibilē duz
q̄sdā ex hoīb; recipit iudicādos i curia
gr̄e vel mie ⁊ etne b̄titudis p̄ticipes fa/
cit. Alios h̄o multo p̄les dānat i etnū
sua iusticie senēitas dicēte eo. Multi vo/
cati pauci h̄o electi. Dix̄ at siqs in hac
recogitatiōe p̄stitur; nō p̄turbet ⁊ tor;
horrore tabescat q̄lit abscondita nō ē p̄/
solatō ab ocul; suis iux̄ sc̄pture h̄bū dū
ita de; int̄ fr̄es diuidit. **V**olucer. Fa/
tē dū est i p̄mis mōche q̄ hec p̄sideratio
iudicioꝝ dei q̄ tribit; est i p̄silijs sup̄ filii/
os hoīm s̄i cū sup̄ba curiositate recēseat
p̄cipitat in illā sapiētis dānatōnez. Qui
scrutator est maiestatis/opp̄imet a gl̄a.
ext̄minat oēm bone p̄solatōnis h̄tutē.
deniq; i reprobā de deo despationē ⁊ in/
odiosas rabidas et insanas blasphemias
demergit ⁊ absorbet. hoc i viatorib; ali/
q̄bus. h̄ in dānatis oīb; opat;. **A**t h̄o
p̄sideratio talis si cū debita h̄ūilitate et
reuerētia fidelis ⁊ p̄ij cordis assumat;. si
cū captiuatiōe oīs intellect; i obsequiū
fidei reuoluat;. nullā existiat pegrin; n̄r
potiorē vel efficaciorē ad p̄secutionē le/
gitime p̄solatōnis viā diuinit; largiri.
Nōne senserat hoc p̄pha dū suspirans
ait. Demor fui iudicioꝝ tuorūa seculo
dñe. ⁊ p̄solat; suz. Quā p̄solonez nescio
si vehemēt; exp̄ssit alio loco is q̄ dixit.
Et exultauerūt id ē ext̄ se salierūt filie
iude p̄pter iudicia tua dñe. **U**ōch;
Obfuādū ne ē obsecro volucer ne mi/
n; sobria fortassis ⁊ insolens sit hui; do/
ct̄rine editio. qm̄ stultoꝝ infinit; ē n̄iet
rus carnaliū ⁊ arrogatiū q̄ nō capiūt q̄
dei sunt. **E**t si nō dixeris ea q̄ h̄sant in

corde suo et q̄ suo in genio penetrare se
gloriarī possint? **V**olucer. Corrigit ⁊
repellit tuā h̄ac h̄esitationē consci; ar/
canoꝝ dīnoꝝ ap̄ls. q̄ satagēs p̄tentionē
gētiliū romanoꝝ ⁊ iudeoꝝ q̄ suscepant
fidē p̄p̄sae/collocauit totius disputati/
onis sue velut centꝝ ⁊ cardinē sup̄mū;
p̄siderationē diuine p̄destinatōnis ⁊ p̄/
sciētie ab illo loco. **S**cim; aut; qm̄ dili/
gētib; deū omnia coopant; in bonū his
qui fm̄ p̄positū vocati sūt sancti. Nam
quos p̄sciuit ⁊ p̄destinauit zc. **A**sq; dū ex/
clamat. **O** altitudo diuitiaz sapie et sci/
entie dei q̄ incōprehensibilia sūt iudicia
eius et inuestigabiles vie ei;. **Q**uis enī
p̄gnouit sensū dñi. **A**ut q̄s p̄siliari; eius
fuit. **A**ut q̄s p̄or dedit ei ⁊ reb̄tuet illi.
Illie inserit q̄ nō volētis neq; current/
tis s̄ miserātis dei ē: ⁊ cui; vult misere/
tur. ⁊ quez vult indurat. **E**t q̄ nō ex o/
pib; s̄ ex vocāte dēm est. **J**acob dilexi;
esau at odio habui. **A**p̄ls igit; doctor gē/
tīū i fide ⁊ h̄itate int̄ q̄s erāt insipiētes
multe carnales ⁊ sup̄be. si p̄missaz eis p̄/
sideratōnē pro sua edificatiōe nō timu/
it exponē q̄ten; eas ⁊ iudeos mutuo rei/
ducēt ad legitimā pacis ⁊ charitatis for/
mā. **Q**uo pacto verēdū erit int̄ christia/
nos p̄sertim eos q̄ de sua salute solliciti
sunt p̄sideratiōe ista vti q̄ apud eū talez
de sua salute p̄solatōnē suoꝝ q̄ similiū
opata ē vt asserēt. **C**ert; sum ei q̄ neq;
mors neq; vita neq; angeli. neq; p̄nci/
pat;. neq; h̄tutes neq; instantia neq; fut/
tura. neq; fortitudo. neq; altitudo. neq;
p̄funduz neq; creatura alia potēt nos
separe a charitate dei q̄ est in ch̄o iesu
dño nostro. **P**otēat at certitudo talis
accipi de certitudine reuelatōnis diuine
si paul; de se solo loq̄ret. **S**z dū p̄nume/
rauit alios electos dei cōueniēt; intel/
ligit h̄ esse dictū de certitudine spei. que
tranq̄llitas q̄ntū sit opatiua satis admo/
dum p̄pha regius exposuit q̄ dū gloria/
bund; in dño dixiss; **I**n pace in id ip̄m
dormiā et requiescam. **S**ubintulit pro/
causa spem/dicēs. **Q**m̄ tu domie singu/
larit; in spe cōstituiisti me. **U**ōchus
Scire vell; o volucer q̄ studio vel in/
dustria deuenit aduena n̄r vt i hac pace
a iij

Libri primi de consolatione theologie

in id ipsum fruere? **V**olucer Accipio
verba mea sobrie. neque enim dicere presumo nisi
quod aspirat et aspirare suadet ad illam pacem
in id ipsum propheta dicente **C**oncupiuit anima mea
desiderare iustificationes tuas in omni tempore si
forte aliquando desiderium sui et similitudinem paupe-
rum exaudiat dominus. et preparationem cordis
eorum audiat auris sua **S**cit enim quoniam ne-
mo repetere sit summus. scit quoniam minus bene
magis est quam industria. **N**ihilominus docto-
rum devotoz scripta relegens theologia
ductrice suis vix conatur industrijs ne si-
bimet deesse putet. deumque tectare videat:
enitit experimento cognoscere quod sit illa pa-
cis consolatio quam sobrie debriatus exclamat
psalmista **Q**uam magna multitudo dulce
dinis tue domine quam abscondisti timoribus tuis.
Signantem ait abscondisti quia nec ab habere
te tedi nec ab eo quod non habet capi potest. **E**st
quippe nomen novum in calculo candido scri-
ptum quod nemo scit nisi qui accipit

Tertium metrum libri primi

In quo agit de sentimento tuis consolationis

Magnam crede nimis bonum
Intus quo valeas frui
Extra non liceat loqui

Certe nescit homo vetus
Hoc est manna reconditum
Sensus quod capit intus
Queris qualis ei sapor?
Aurem verbaque quid paras?
Gusta post videas licet
Intro quid sapiat novus
Degens frater agro senex
Querit gaudia que domi
Frater iunior accipit
Cecus mel ionathas prius
Gustat protinus hinc videt
Mel nobis sapidum deus
Quo fastidit tollere
Mundi noxia fas tibi

Tertia prosa primi

In qua agitur primo in speciali si causa
sit aliqua cur de istis vel illis predestinaverit.
Deinde cum qua cautela tuis consideratio in par-
ticulari debeat aut possit admitti **D**emum
quo pacto potest quietare spes in deo.

Monachus

O miseris interim volucer verbum
super istis affectus devoti senti-
mentis in quibus stat sapientia que
in mysterio abscondita est. **H**ec est theo-
logia mystica de qua tractatus fratris ap-
ud me seruo quosdam latius quosdam vul-
gari scriptos stilo. **S**ed super his altera for-
tassis die sermo fiet **P**erge vero prosequi
de spe respondens ad pauculas interroga-
tiones meas que secretorum advenne nostri pro-
sciis es. **R**ecogitat ne supremum iudicium de-
um homines ex massa peccatorum predestinasse
quidem hos ab eterno sempiternae beatitudi-
nis fore participes alios vero prescitos et re-
probatos ad supplicium perpetuum? **V**o-
lucer **R**ecogitat monache et id sane fre-
quent **M**onachus **A**ccusat ne diver-
sum huiusmodi iudicium dei tanquam pretere-
sit in eo sententia quedam crudelitas indigna
bonitate sua summa? **V**olucer **A**bsit
monache talis adversus deum blasphemia.
neque enim personam accepisse neque iniuriam fe-
cisse dici potest qui nulli debitor est. **Q**uod
notavit apostolus dicens. **O** homo tu quis es
qui respondeas deo nunquam dicit figmentum
ei qui se finxit quod me fecisti sic. **A**n non
habes potestatem figuram lutum ex eadem mas-
sa facere. aliud quidem vas in honorem. aliud
vero in contumeliam. **T**alis apud homines simi-
litudo plurima reperitur. nedum super rebus
vita carere sed animatis quibus utuntur
pro arbitrio suo alijs ad mortem. alijs ad
preservationem. nec arbitramur se vel iniu-
rie vel crudelitati obnoxios esse. **Q**uid
si vult deus in magna domo sua manifesta-
re divitias glorie sue. istis in ostensionem
miserie. alijs in manifestationem sue iusticie.
glorificans illos ex misericordia: istos ex iusticia
delinquens. quatinus resultet carmen illud pul-
cerrimum: ex gravi tenore iusticie et mol-
li carnis misericordie. de qua proficit propheta. **D**iam et
iudicium catabo tibi domine. **Q**ui si pauciores
sunt que salvantur: manifestior est in hoc gratia
dei quemadmodum inter surdos et claudos.
mutos et mortuos pauciores sunt que mi-
raculo curantur quam qui proprie conditioni relin-
quunt. **V**erum dominus ad singularia fit descen-
sus et inquisitio. cur videlicet petrum vel
paulum deo elegerit ad salutem. **J**udam vero

Prosa tertia

diuitē epulonem dereliq̄rit. oportet vt humana garrulitas apponat digitum ori suo. hoc vnum profitens q̄ iustus ē dominus ī omnibus v̄ijs suis. Itaq̄ sicut nulla p̄t assignari ratio cur inter tot res possibles fieri ista non illa facta est. nisi beneplacitū dei. Ita de recreatione seu regeneratione ad vitam spirituale multo magis dici debet. neq̄ confugiendus est ad illorum merita vel opa quos ab eterno predestinat deus. quia si ex operibus iam non ex gratia. Sed neq̄ patrem eternam dei voluntas causam habet qui fecit omnia p̄pter semet ipsum. impium quoq̄ in diem vindicte. Nichilominus fatendum est q̄ nemo sine culpa dānabitur. sicut absq̄ gratia saluabitur nullus. ¶ Monachus ¶ Pergo volucer iquirere consequenter si hanc aliqui peregrinus noster considerationem super se et ad se reflectit. Meditans ne forte sit ex numero reproborū. neq̄ enī gloriari potest se peccatum non habere neq̄ de alia massa esse q̄ ceteros. ¶ Volucer ¶ Dicam illud monache quod sentio. meditatur aliquādo secum conquiescens. quid si iusto dei iudicio dānandus es. Si reperit indispositum cor suum ad humilem huius considerationis susceptionem derelinquit eam et ad alia se conuertit. quemadmodum fieri consilium est in tentationibus vel interrogationibus carnalium peccatorum vel experientijs earum rerum que sunt difficillime electionis. vt si querat aliquis a semetipso. Valles membratim laniatus mori q̄ illecebrose voluptati mulieris pulcerrime p̄sentire. Si nō percipit affectum suum deo propicio tranquillū humilem et suauem sicut imprecatur apostolus. Deus autē spei repleat vos omni gaudio et pace in credendo vt abundetis in spe et virtute spiritus sancti. sicut p̄detentim tamen et caute in hac recogitatione si forte damnandus est. Cuius apprehensionē nequaq̄ remurmurat s̄m presentem affectum et sensum de diuina iusticia. Sed humiliatus dicit. Iustus es domine et rectum iudicium tuū. non q̄ damnationem eligat. absit. quia

nec deus hoc vult ip̄m velle sic nec peccare nec desperare duz viator est. Dicitur potius cum Job. etiam si me occiderit tamen ī ip̄o sperabo et conuersus ad dominum cum pio et humili affectu. Scio inquit equissime iudex quoniam damnati in inferno te odiunt. te iniustum. te inuidum. te crudelissimū iudicant. te blasphemant. te sanctis q̄ omnibus ore rabido maledicunt. Scio q̄ illic constitutus heu me miserum sic agerem. At vero dum interim affectibus tam effertis et blasphemis careo. amo te qui totus es amabilis. te iustissimum te amantissimū. te clementissimū diiudico. te collaudo. tibi sanctisq̄ omnibus tuis ore pio benedico. quicquid postremo de me futurum ordinauerit voluntas tua: corde credo et ore profiteor quoniam nulla ē iniquitas apud te qui sanctus es in omnibus operibus tuis. ¶ Monachus. ¶ Placet volucer distinctus iste modus habendi se circa recogitationem diuine predestinationis seu prescientie. nam sicut in primo curiositas temeraria sic in secundo meritoria valde humilitas exercetur. Videre simile est ī aspectu vel recogitatione formose mulieris vbi periclitaretur incontinens. continens vero fortiter habituatus vteretur ad virtutem. Video q̄ amor hic gratuitus ē non mercenarius non reueruus. hec affectio filialis vel fidelis sponse. quez amore. quia donum suum est non acceptare non potest. quia diligentes se diligit. Beatus qui ascensiones ī corde suo disponens hunc gradum pene supremū puenit. Sentio deinceps magis ac magis quo medio potest hec consideratio pacem quandam et consolationem operari. Ita tamen si sit apud homines qui peccata iam non iterant. nā iteratio peccatorum quid aliud pretendit q̄ reprobationem et interitum? Attento q̄ spes non ex meritis proueniens: presumptio est. non spes estimanda. ¶ Volucer ¶ Scio o monache quoniam nemo ē qui viuit et non peccet quando et septies ī die cadit iustus. Et beat⁹ dicitur a psalmista non qui non fecit sed cui non im

Libri primi Metrum quartum

putavit dominus peccatus. **D**irū fortasse vidēbit quod dicitur sū Invenire ē hoīez q̄ q̄ nro plib⁹ impugnat tentatōib⁹ q̄n to rēntēs eis pluries evincit vlt⁹ i voracitate gula. vlt⁹ i somniculosa dormitatōe vel i stimuloz carnis crebra p̄pessione z alijs h̄mōi. tāto frequētius certū z ideo fortū. q̄ h̄mōi i deū se p̄icit. de deo sperat z p̄fidit. **C**ōsulte q̄dē dū nullā vidz i se fiduciā resistēdi vicijs neq; virtutes et salutē adipiscēdi repositā. falloz si nō ita david egēit inq̄ens Impulsus euer sus suz vt caderē. s̄dit. cuius intix⁹ est auxilio/ et dñs suscepit me. **R**urs⁹ cū ab hōib⁹ sibi despatō im̄peraret q̄ tulēat ouē. z pastore occiderat. z dicerēt. nō ē sal⁹ ipi i deo ei⁹ ipe solidiori spe deo fil⁹ respōdebat Tu at dñe susceptoz meus es. glā mea. z exaltās caput meū. **M**o nach⁹. vt intelligo volucer Ita se res habz q̄ apud vere h̄mōi q̄nto min⁹ ē in se spei min⁹ i ope aliā fiducie. min⁹ deniq; vult p̄stitūē iustitiā suā. tāto pl⁹ spei pl⁹ fiducie de deo p̄cipit. pl⁹ quoq; iusticie dei fit s̄biect⁹. dicēs ex snia. **D**ibi at adherē deo bonū est. z ponē in dño deo spes meā. clamās ei. in tua iusticia plane nō i mea libera me **P**ostremo magis itelligē nūc videoz q̄ i deuotoz libris legi de introductōe sp̄se i cubiculū sponsi. de osculo oris ei⁹ post osculū manū z pedū. de h̄itatōe p̄tēa i adiutorio altissimi nō i h̄itatōe vel meritoz p̄piorz q̄ vana ē. vlt⁹ penaz futuraz q̄ anxia. vel industriaz p̄priaz q̄ timida ē z incerta. **C**erta hō q̄lit cē possit i adiutorio altissimi int⁹ tot vite discrimia int⁹ tot crimi nū laps⁹ int⁹ tātā electoz paucitatē edisferas veli. **V**olucer **R**ez ista p̄ditō ē o mōche vt i suos fines tēdāt. q̄b⁹ adeptis descunt adhēntes eis. h̄ de grauib⁹ deorsū. h̄ de lemb⁹ sursū vidē ē. **E**st aūc h̄mōi cordis desiderū z pōd⁹ i deū sic i locū suū z cētrū ferri. ē sup̄mū p⁹ q̄d nō relinq̄t aliud h̄mōi pegrinatōis refugū **S**up̄ē igit nihil infra q̄d vlt⁹ vlt⁹ q̄d possit h̄mōi se cor deflectē vel fugē dū pōdē suo se p̄stituit adherē do. nūc iterū p̄ sp̄ fidē z amorē. neq; enī sibi dat aliū s̄m⁹ p̄ns. **P**orro sic aliq̄s dicit adherē

certitudinalit loco alicui vel baculo dñi totis virib⁹ ita stare vult. nō alit spem certā dicim⁹ p̄ deliberatā volūtatis adherētiā. neq; ei spes ē in assensu z vi rōnali h̄ desiderio z expectatione virtutis irascibil⁹ ten dētis i ardua. q̄d desiderū: tēdentia: vel expectatio: reperit i virtute spei cuz tāta certitudine per adherentiā voluntatis q̄ per nullū tentatōnis vel recogitatōnis insultū vult ab ea se met euellere. **C**onsurgit ex radice simili certitudo in assensu fidei dū p̄ nullas rationes vel ph̄tasias fidē impugnātes vult derelinquē quo min⁹ stet in fide ad obediōnē dei z meriti conquisitionem

Quartū metrum primi

In quo ponuntur exempla quō per tē tationes non euellitur spes

Que montis alto stat iugo
Quercus suis radicibus
Defixa. nitens fortiter
Ventos et imbres non timet
Assume hinc plus virium
Quo plus in imo se locat
Concussa venti turbine
Sic spes ferens tentamina
Antheus inuidus fuit
Dum cantus incumbans humi
Non vult in altum surrigi
Elatus ilico perit
Que collocatur saxeo
Domus loco fideliter
Venti pluuie flumina
Deseruant/nunq; ruit
Perere vos spe firmiter
Vestro loco nitamini
Vester locus certe deus
Quo spes reponit certio?

Prosa ōrta primi libri

In qua traditur p̄mo in quo spes consistit et q̄ de nullo hic est desperandum **A**mplius quomō per summā desperatiōnem venit ad spem. et quantū sit vtilis consideratio diuine predestinatōis. **R**ursus agitur de corroboratiōe spei exēplo sanctorū z quomō stat cū libertate. nec tamē plene p̄t hoc intelligi sine grā dei que ē vnctio docens de omnib⁹

Prosa quarta

De uolucris

Usum est aliquibus uolucris quod spes in piscibus sit erronea. Id enim se putant habituros quo carebunt.

Alii uolentes hanc absurditatem euadere dixerunt spes in hac conditionali existere. Si legem dei obserauero saluus ero. **U**olucris **U**olucris. nec hoc ultimum sufficit ad spes. stare enim cum desperatione talis praedictio. Nec primum sobrie dictum est quod de obliquo reprobos ad errandum sic obligat ad sperandum. Proinde spes ad certam beatitudinis expectationem sic se habet. ponit sibi per fidem quod est aliqua talis beatitudo. iungit quod ad illam pura liberalitate et gratia deo ab aeterno quosdam praedestinat et eligit. Addit quod ad persecutionem huiusmodi finalis beatitudinis ordinantur media proueniencia variis modis sine numero in eis quae medium primum est gratia. quae ideo dicitur uita aeterna quod pignus eius est uel arra. Hanc autem gratiam nulli dedit neque daturus est nisi per medium mediatoris dei et hominum quam gratiam pro omnibus meruit ad sufficientiam. sed non ad efficaciam nisi incorporatis sibi per fidem habituales ut in puulis. uel actuales et habituales quae per dilectionem perseverant operantur. quae fides minus explicita fuit in prophetis tempore legis scripte quam in apostolis tempore gratiae. Et longe minus in prophetis et alijs gentilibus per lege naturae. quoniam minus eis omnes accedentes ad deum oportet credere quod deus est et quod in quibusdam se remunerator sit. quod esset tamen modus quod talis remuneratio persequeret per mysterium uidelicet incarnationis filii dei. sic non erat explicita reuelatum sic nec explicita fide credendum. Ceterum spes taliter instructa per fides quae suus est oculi. figit in primis desiderium suum ad beatitudinis adeptionem tamquam ad finem. Et ab illo desiderio nequaquam uult auelli. Deum desiderat media quibus ad huiusmodi finis assecutionem per dei prouidentiam ordinata. per arma iusticie sicut dicit apostolus. a dextris et a sinistris. per gloriam et ignobilitatem. per infamiam et bonam famam etc. Fides itaque rursus dicit ei quod diligenter deum et sperantibus in eo omnia cooperantur in bonum sic tradit apostolus quod omnia nostra sunt conformata ad christum. Primum quod regnum dei et omnia haec adiungit uobis. neque talium aliquid praedestinatorum peribit unquam. Quo fit de re

per bis quibus omnia cedunt in malum etiam aliena bonum quod in scandalum sibi sunt et ruina. **N**ihilominus quoniam ignotum nobis est quod uult in homines deus et quod saluos fieri: operandum est bonum ad omnes uel orando uel promouendo uel increpando. uel ab erroribus et uitijs abducere satagendo. Ita sagena charitatis percludit in se bonos et malos/sepandos in litore iudicij. **P**reterea si ex peccatis electorum diuina bonitas. potest scire. et uult. elicere bona. non tamen idcirco mala bona sunt uel eligenda. sed causa uenda penitus plangenda. **C**ollaudandus autem benignissimus et omnipotens deus quod malis nostris non solum non uincit sed ex eis operatur bonum nostrum. **S**ic enim dicit omnia se peccato perclusisse supple permissiue ut omnium misereatur. **P**eccauit petrus: humilior cautior et misericordior effectus est. non actioe mali sed miseratione dei. **P**eccauit magdalena postea dilexit. quod multum sibi dimissum est. et in exemplar penitentiae ceteris cessit. **B**laspheus fuit paulus. confiteatur humiliatur quod non sit dignus vocari apostolus et est in peccatores primum. **D**enique iocundus dicitur et exultat in receptione filii prodigi. **E**t gaudium est angelis dei super uno peccatore penitentiam agente. **Q**uis nesciat per pauperes dum de stercore peccatorum erigit eos deus: collocans in gloria cum principibus populi sui. quod in ampliores erga diuinam benignitatem ascendunt gratitudines. non quoniam innocentia perseverata seruata quod plus habeat dignitatis et gratiae ceteris paribus. **S**ed in reparatione deperdite magis eminenti misericordias. **M**iserandum non est quod in rebus agit et diuerso de uirtute et humilitate superbiunt. de gratuitis dei donis uel ingrati sunt uel tepidi uel in suam et aliorum perniciem et dei honorationem abutentes sunt. **I**ta ut eorum quoniam fiat oratio in peccatum. sed per ingratitude. in inferno autem per blasphemiam insaniorum. **R**ecordantes enim quemadmodum fuerunt aliqui supplices deo. haec et illa bona facientes/ uenerantes sanctos sanctasque omnes cum deuotione/ quidni rabidiori contabescant odio. et maledictis latent aduersus deum sanctos sanctasque omnes. praesertim eos quos primum conluerunt eos inuidos. eos crudelissimos. impios et ingratos qui non ipsos a tormentis cum possent eripiunt/ acclamantes. **Q**uid ergo dicemus ad haec? **F**aciemus. igitur

Libri primi de consolatione theologie

mala ut deus eliciat bona. vel bona vitabim⁹ ne contingat mala quia tetigim⁹? Absit. propter id enim quod per accidens est non debet illud quod de se est variari. **Monach⁹.** **U**olucero volucero h⁹ audies et vides te supradmirabili via niti pro consolationis adeptioe dum tremede et priore consolationis memoria subinducis. **Uolucero** Dic mod⁹ est. h⁹ ars theologie credideris moche quod sic per stultitiam et scandalum predicationis crucis saluos fecit credentes. sic per insipientiam trahit ad sapientiam dicente apostolo. Si quis videt inter vos sapiens esse in hoc seculo: stultus fiat ut sit sapiens. Non aliter vult eadem theologia per summam desperationem de homine trahere ad summam de deo spem et per consolationem inestabilitem et intolerabilem sursum ducere ut solidam consolationem. Addidit enim nullam esse cogitationem quam pl⁹ ista radicaliter euellat ab humano corde superbia de se se aliquid magnam presumere cui resistit deus. quod magis insuper gignat et nutriat humilitatem legitime super deo et ad homines. vitium percul expulsis quod fert secum superbia. Nam quod fronde poterit aliquid fructum suum quicquid deinceps vel odio vel ira vel invidia persequi. imo nec animo quod reprob⁹ sit iudicare quod videt se de eadem massa peccati in eadem damnatione esse. neque scit quod sibi crastina pariat dies. **Q**uod si voluerit gloriari de bonis suis medax est si non habet. si habet illa gratis accepit a deo. **Q**uid ergo gloriatur qui non accepit. quod preterea iudicat alienum seruum quod domino suo stat aut cadit? stabit autem. potens est enim deus statuere illum. **S**ub hoc intuitu dixisse putandum est apostolus. **V**eritatem deus saluos facit peccatores quod per misericordiam ego sum. per misericordiam intellige quod nullus prior vides se cum aliis equaliter filium ire. et ex eadem de peccati massa esse quales veniant saluare deus. **Monach⁹.** **I**ntelligo volucero materiam hanc de timore et spe latam esse. velle edere se sub spendio mod⁹ quod precipue spes stabilis. **Uolucero.** **M**imix stabilis a deo cuius supernaturalis donum est. **S**ed si particulari⁹ aliquid erigis. inuenit quadruplex meditatio quod velut in tetragono firmissimo gestat spem. **U**na meditatio est diuine iussio ut speres. **A**ltera diuine promissionis si speres. **T**ertia in mente dei pietas ne desperes unquam de suis miseracionibus. **Q**uarta propria fragilitatis ne speres in te vel propriis viribus. **D**ic igitur

cogitationi tue sollicitati spes deserere. **D**uz non facis certam vocationem tuam per bona opera/quotidie corruens de peccato in peccatum. ingerenti proinde ne sis de multis vocatis et non electis sic vita tua similis est multorum. **D**ic respondens quod obedis iubente deo quod mille locis scripturae sacre precipit ut speres in eo. cui dicitur **E**xurge domine deus in precepto quod mandasti. precipio me in te iubente te. non es crudel⁹ aut fallax ut abijcias me. in tanta presertim multiplici promissione tua quam desperantibus in te pollicitur es quod liberares eos. eriperes. saluares. et glorificares. **C**uius demum tanta immensa pietas est ut nullis peccatis infinitis si promississem ea solus vici possit h⁹ in via. **Q**uod ergo in te posuisti cum immobilitate periculum tui insuraduz ut per duas res immobiles sic loquitur apostolus tuus quod impossibile est metiri te nos fortissimum solatium habeam⁹ ad tenendam propositam spes. quis enim sis inobligabilis a creatura tua rationali quicquid agat pro te vel erga te. voluit tamen dignatissima descenditio tua commercium quoddam habere cum hominibus ut bene de te mereantur si iussa tua compleuerint et in te sperauerint quod fidelis es et te ipsum negare non potes. **N**ec tu ita deo. **P**ostremo dum propria fragilitas obijcit ut desperes. desperes volo. sed de te et in te quod homo et caro es. nam maledictus homo qui perfidit in homine et ponit carnem brachium suum et a domino recedit cor eius. **S**ed hoc occurrit trepida cogitatio dicens. quod ratione conabor declinare vicia. virtutes adquire. suare mandata dei. sine quibus sperare vitam ingredi iam non spes est sed arrogans et infidelis presumptio. **C**onaberis propterea. sed in adiutorio altissimi. et millies victus millies conaberis. eo quod amplius et certius quo nulla tibi superest fiducia de propriis operibus. **P**ropterea dicitur Salomon finem cōtionationis sue dum proferre vellet. **S**erua mandata promissit. deum time. quod videlicet ab ipso est bonus vel velle vel proficere. **Monach⁹.** **R**etineo quod in soliloquijs similia de se professus est Augustinus. **S**perabam inquit aliquid quando in virtute mea que non erat virtus **E**t cum sic volui currere ubi magis stare credebam: ibi magis cecidi factus quod sum magis retro quam ante. **D**icebas enim hoc

Retrum quintum

faciã. illud pficiam. fiebat q̄ post nec hoc
nec illud. quoniã de meis viribus cõfi/
debam. **N**ũc aut̄ cõfiteor tibi domine rex
pater celi et terre. quoniã nõ in fortitu/
dine sua roborabit̄ vir. vt nõ glorieĩ añ
te stulta presumptio oĩs carnis. **V**o/
lucer **T**raducit aduena n̄r meditationẽ
hãc etiã vsq; ad angelos et sanctos duz
attendũt horrore diuinorũ iudiciorũ i da/
mnatis. **A**nim⁹ enĩ q̄ tremũt angeli at
q̄ archangeli. tremũt intellige nõ ex for/
midine sue damnationis q̄bus inest glo/
rie securitas h̄ eo magis ex aliorũ dãna/
tione q̄ si tremẽnt et pauerẽt in se defici/
entes/resiliũt in adiutorẽ vnicũ deũ. ad/
herẽtes ei/ se fragiles ⁊ nihilo similes re/
putantes sine eo **A**ddit de humanitate
christi q̄ sicut in esse suppositali sic inni/
tiẽ psonalitati filij dei q̄ ppriam deserit
nec in se subsistit. ita i esse gratie vel glo/
rie innitiẽ deo q̄ nullaten⁹ in se. ⁊ ita de
sanctis q̄nto pfectiores tãto humili⁹ et
reuerẽtius i adiutoriũ dei resiliũt. **Q**uo
contra de reprobis q̄ magis refugit a
deo et ad se pfugiũt quo damnabili⁹ pu/
niunt. q̄m in ipsis est amor sui vsq; ad
p̄emptũ dei. sicut i alijs e amor dei vsq;
ad p̄emptũ sui. **D**eniq; spes velut an/
cora. quãto minus in arenulis fragilib⁹
et fluidis hũani auxiliij figit̄ tãto solidi⁹
et certius sup firmaz petrã (q̄ ch̄s est)
defixa stabilit̄. **Q**uã si quesierit aliq; qd
igit̄ de illis quos non saluat deus? **R**e
sponsũ habeat q̄ velut aĩalia pp̄ hoĩes
creata sunt ad obsequiorũ varietatẽ illa
blãdiendo ista seniendo. intelligẽ sic ha/
bemus pp̄ electorũ salutẽ: p̄scitos es
se formatos siue nocere siue obsequi co/
nẽtur vt non glorieĩ oĩs vel obsequẽs
electis vel aduersans eis **N**eq; tamẽ ita
sunt accipiẽda q̄ dicta sũt q̄ tollat liber/
tas arbitrij **F**ortificat̄ siq; magis ⁊ in/
stituit̄: h̄ in deo/viniẽate p gratiã q̄ e
velut aĩa qdã vitã h̄ns in potẽtia ad vi/
tã secũdã. ad meritoriã videlz opationẽ
Itaq; sicut operatio aĩalis presupponit
esse nature. sic opatio spiritalis vitam
gratie **S**z neq; audiẽd⁹ e **C**icero q̄ vt li/
bertatẽ in hoĩb⁹ statuẽt abstulit a deo p
uidẽtiã **N**eq; rursus ex aduerso recipi

endus alter qui diuinã puidẽtiã sic isti
tuere voluit vt arbitrio nostro necessi/
tatẽ imponeret **P**roh nefas etiã in pec/
catis dicens deũ velle et facere nos pec/
care i manifestationẽ glorie sue. **P**orro
viã mediã ⁊ regiã tradit theologia reue/
lata fide s̄bnixa. qua gradiẽdũ e etiã vbi
ratiocinatiõis cõtrarie dissolutio plena
non pateret. **M**onach⁹ **E**xistimo q̄
has sentẽtias nec inexpti satis capiunt
nec experiẽtiã dare potest industria nisi
p̄ueniente in benedictionib⁹ dulcedinis
et cooperãte dei gratia ineffabili valde
modo. **E**t hoc e dei donũ scire a quo po/
stulãda sit et impetrãda talis grã. **D**ul/
ta enĩ dicimus et deficiamus. **H**ũ autẽz
abbreviatum et consumatũ facit sapien/
tia/dũ in aĩas sãctas se trãssert. delicias
suas cõputãt eẽ cũ filijs hoĩm. in q̄bus
beneplacitũ e deo qz sperauerũt s̄r mia
eius **S**z ecce iã aduersperascit et inclina/
ta e dies q̄n ad se me vocat opus dei: s̄
multũ vie lassitudo quietẽ te petere sua/
det **E**xpectet p reliquis. (multa eĩ grẽ
da supst) sequẽs dies **V**olucer **E**x/
pectet placet si pri⁹ audieris s̄b exẽplã/
ri modulãmie qualis sit vt eum recogit/
tes germani tui status.

Quitũz ultimũ metz pri. li.
Comparatio ponit̄ cuiusdã naute q̄ ex
medijs tempestatib⁹ exilit̄ in locũ tutũ ⁊
securum.

Unus e multis natura profũdo
Dũ regit naue. ventus ⁊ imber
Et pcellaz turbida moles;
Si repentinis motibus vrgẽt
Proximã nautis crebro minãtes
Naufrage cladẽ mortis. adesse
Vitiẽ sisus arte magistra
Nil inexptũ corde pauenti
Segniter linquens omnia/solers
Tentet vt nauis litora captet
Si mali vero tãta molestat
Seniẽs pestis tamq; latratu
Terret auditum scylla canino
Attrahẽs gulpho cũcta voraci
Nõ opem possunt ferre sodales
Pars et in preceps vltra laborat
Scit q; nauclerũ stertere puppi

Libri scđi de consolatione theologie

Obstupet talis quis nihil ultra
Viribus fidit spes nec in arte est
Respicit celum vota deo dat
Aut mari sese deijcit alto
Audus enatās. si scopulosum
Prominens saxum suscipit ipsum
Vel sinu tuti conditur antri
Laudat excelsum gratior illi
Dicit euasi sorte benigna
O reseruatū sanctius olim
Obsequi fas sit christe tibi me
Rursus aut si me nauigio das
Ut ar illo fac prospertore.

Incipit liber scđs

De statu peregrini fit sermo/interferen-
do de varijs speciebus false spei. et addē-
do qđ ex cōsideratione diuine bonitatis
oīa libere gubernantis sumit scđa cau-
sa theologicē consolationis

Prosa p̄ia Monachus

Ecce nobis o volucer al-
tera dies fulsit illa p̄tinu-
auēis p̄cor effari q̄ cepta
sunt. **V**olucer **D**e-
ministi puto s̄b q̄li simi-
litudine finē accepit he-
sterna collocatio. Non oīno dissimiliter
nūc aduena n̄r ex p̄cella publici civilisq̄
naufragij p̄sulte fugiēs i locū satis abdi-
tū velut in q̄ndā securitatis insulā se re-
cepit. Illic more solitarij sedēs leuat se
sup se. theologiā h̄ns p̄solatricē que do-
ctrix ē disciplie dei et electrix opey illi.
q̄ sobrietatē et prudētīā docet et iusticiā
et v̄tutē quib⁹ vtilius nihil ē in vita ho-
minib⁹. hec erigit ad spem futuroy quē
admodū tetigim⁹. asserēs qđ nō sūt p̄di-
gne passionēs hui⁹ t̄pis ad futurā glam
q̄ reuelabit i nob⁹. Addēs qđ spes nō cō-
fūdit. ita t̄n si sit vera spes. nō fallax. nō
temeraria. Est itaq̄ re p̄missio neq̄ssima

fallēs q̄ plurimos blādientes sibi. vtere
mūdo dūz etas florīda est. p̄uerti potēis
cū voles/ tanq̄ videlz ex p̄p̄is viribus
nō dei dono fiat p̄uersio. **S**unt et alij q̄s
eo piculosi⁹ quo subtili⁹ decipit estiatio
sua dūz casus peccatoz varios q̄s p̄pe-
tiunt: emēdare nō curāt. vtunt poti⁹ ad
supbiā. reputātes simile aliqđ secū fieri
cū ap̄lo cui dat⁹ ē stimul⁹ carnis ne ma-
gnitudo reuelationū extollēt eū. eis autē
sicut aiūt ne magnitudo v̄tutū. **A**b alijs
migrat Judas. id ē p̄fessio p̄pter multitu-
dinē seruitutis. **T**edet ei et pudet eos
totiēs ad p̄fessores deducere laps⁹ suos
a q̄b⁹ abstīnē vel neq̄unt d̄no p̄mittēte.
vel n̄ satis volūt **S**ūt q̄s scrupuloz in-
q̄tudo et cordis pusillanimitas ita p̄tur-
bat vt vix reliq̄ sit i eis spei loc⁹. **S**uf-
ficit alijs sciē de spe p̄ itellectū differē di-
cētib⁹ i deo solo spez esse reponendā. q̄s
nesciat vey apud tales nullus pene spei
vel sēs⁹ vel effect⁹ ē. **I**nuēies alios spei
rātes in misericordia dei q̄s ad homīes
nulla flectit mīa. venia nulla patz. **Q**uid
qđ desperāt alij de dei b̄ditate si nō sua-
mitatem dulcedis suo expimēto iugi gu-
stēt q̄si iā esse velūt nō spe s̄z ip̄a re beati-
tatis possidē hēditate factuariū dei. neq̄ eē
i laborib⁹ hoīm neq̄ cū hoīb⁹ p̄tentati-
ones flagellari. **A**lios vidē est/ dum eos
paululū visitat de⁹ i opulēto et itimo bo-
ne spei sēsū. p̄tin⁹ extolli sibi magnos eē
p̄p̄e vite negligētes et senēos aliene cō-
sors. arrogatioēs demū v̄n humiliores
corā deo et hoīb⁹ et sibi viliores eē debue-
rāt. **Q**uid porro dicemus de duplicibus
corde qđ duab⁹ v̄ijs niti volūt. sp̄c i mū-
do ponē. et sp̄c i celo collocāē cupiētes?
Quid rur⁹ de igratis largitori deo pro
oīb⁹ bonis vel natūē vl⁹ fortūe vl⁹ grē?
Qui vtinā saperēt illā sapiētis grauem
vocē. **I**ngrati spes tāq̄ hibēnal glacies
euanescat **A**lioz vox ista ē. cert⁹ me suz
saluādū. neq̄ ei fecit me de⁹ vt dānaret qđ
vult oēs hoīes saluos fieri. **M**aior ē iniq̄-
tas mea dicē ali⁹/ imitator **C**ayn. q̄s vt ve-
niā mēar. qđ conabor. qđ sperabo **L**axis
habenis vtit alt⁹. certā damnationē suā
p̄ incēta faciens. q̄cquid inq̄t egero: bo-
nū sit aut malū: quod de me statuit deus